

පුද බ්වක අරිරිය

ගනේවච පුරාණ විහාරය හා එහි ඉදි වූ
ටෙරාකොටා සමාධි බුදුරුව පිළිබඳ සටහනක්

මණ්ඩාවල පඤ්ඤාවංස හිමි

පුද බ්වක අරිරිය

ප්‍රථම මුද්‍රණය : 2016

© : මණ්ඩාවල පඤ්ඤාවංස හිමි

ප්‍රකාශනය : ගනේවච පුරාණ විහාර
සංවර්ධන කමිටුව.
ගනේවච පුරාණ විහාරය,
දිවුල්ලූගොඩ (හිකවරටිය)
දුර : 037-4991522
072-5878295

මුද්‍රණය

දිමුතු මුද්‍රණාලය

අංක 103/A, නුවර පාර, යක්කල.
දුර: 033-2239662 / 077-8829705
විද්‍යුත් තැපෑල: dimuthupub@yahoo.com
දුනම් පොත් කියවීම සඳහා පිවිසෙන්න.
වෙබ්: www.dhammadanabooks.com

සංස්කාරක සටහන

ගනේවැව පුරාණ විහාරය පිළිබඳවත්, එම විහාර ඵලිමහන් භූමියේ ඉදිකර ඇති ටෙරාකොටා සමාධි බුද්ධ ප්‍රතිමාව හා අභිනව පූජා භූමිය පිළිබඳවත් සැකසුනු මෙම කුඩා ග්‍රන්ථයේ සංස්කරණ කටයුතු කරන්නට ලැබීම මා ලද භාග්‍යක් කොට සලකමි.

මා මෙම විහාරස්ථානයට හා පරිසරයට ආගන්තුකයකු වන බැවින් කුඩා වුව ද මෙබඳු කෘතියක් සැකසීම සැබවින් ම නුහුරු කෘය්‍යයක් විය. එහෙත් මා ලැදි සොයුරු හානිගම්මන උත්තරානන්ද හිමියන්ගේ ඉල්ලීම ඉවත දැමිය නො හැකි වූ බැවින් මෙම කෘතිය සැකසීම සඳහා අවශ්‍ය සියලු තොරතුරු උන්වහන්සේ විසින් ලේඛනගත කොට තිබූ බැවින්, එහි සංස්කරණ කටයුතු ඉටුකර දෙන්නට ඉදිරිපත් වීමි.

මෙම කෘතිය සැකසීමේ දී ගනේවැව පුරාණ විහාරය පිළිබඳ ඓතිහාසික තොරතුරු සපයා ගැනීමට උපකාර කළ පුරාවිද්‍යා ගවේෂක ඒ.ඇම්. කරුණාරත්න මහතාටත්, අත්පිටපත් ටයිප් කර දුන් ඩබ්ලිව්.පී. ඉෂාරා කෝශලයා මෙනවියටත්, මුද්‍රණ කටයුතු මැනවින් ඉටුකර දුන් සීමාසහිත දිමුතු ප්‍රකාශන පුද්ගලික සමාගමේ අධිපති නීතිවේදී එච්.එම්.එච්. බණ්ඩාර මැතිතුමා ඇතුළු කෘය්‍යය මණ්ඩලයටත් බෙහෙවින් කෘතඥ වෙමි.

මණ්ඩාවල පඤ්ඤාවංස හිමි

පටුන

1. ගනේවැව පුරාණ විහාරය
2. ඓතිහාසික තොරතුරු
3. වහ පෙතෙන් මතු වූ ප්‍රදබ්ම
4. නව දැක්මක් හා අලුත් ආරම්භයක්
5. මුඩු බිමට දියවර
6. මැටියෙන් තැනූ බුදුරුව
7. ටෙරාකොටා සමාධි බුදුරුව තැනූ කලාකරුවා

ගනේවැව පුරාණ විහාරය

ඓතිහාසික ඇතුගල් පුරවරයේ සිට පුත්තලම මාර්ගය ඔස්සේ සැතපුම් විසි පහක් පමණ ගිය තැන හමුවන, තවමත් ගැමි සුවඳ වියැකී නො ගිය නිකවැටිය නම් වූ උප නගරයට ආසන්නයේ ගනේවැව පුරාණ විහාරය පිහිටා ඇත්තේ ය. පාරම්පරික සිංහල ගම්මාන වූ රත්මලවැටිය, දිවුල්ලැගොඩ, කොනෙන්තේගම, ගොඩයාය, නබඩුව වැනි පැරණි ගම් සමූහයකින් වට වූ ගනේවැව නම් වූ සොඳුරු ගම් පියස මැද, මෙම පැරණි වෙහෙර පිහිටා ඇති හෙයින් වත්මනෙහි එය **ගනේවැව පුරාණ විහාරය** නමින් ම ප්‍රසිද්ධ ව ඇත්තේ ය. එහෙත් පැරණි ජන වහරට අනුව නම් එය **ගනයාව පුරාණ විහාරය** විය යුත්තේ ය.

අතීත වැව් බැඳි රාජ්‍යයේ එක් ඉමෙක පිහිටා තිබෙන මෙම පැරණි පුදබිම සොයා යන්නා වූ ඔබට පලින් පල නිල් ගොයමින් සරු වූ කෙත් බිම් ද, නිල් දියෙන් පිරුණු ලොකු, කුඩා වැව් අමුණු ද හිරු නැගෙන උදයේ පිල් විදහා නටන මොණරුන්, වලිකුකුළන් ඇතුළු නොයෙක් විසිතුරු පක්ෂි ගනයා ද දක්නට ලැබෙන්නේ ය. එහෙත් නියං සමයේ දී නම් දිය සිඳි ඉරි තලා ගිය වැව් තාවුලු මත දිය බිඳක් ඉව කරමින් කුර ගාන වසූ පැටවුන් හා වන සිවුපාවුන් ද පුරන් ව ගිය කටු පඳුරින් වසා ගත් වෙල් ඉපනැලි ද, කොළ සැලි ඉපල් වූ ගහ කොළ ද ඔබට සිහිපත් කරන්නේ සියලු සොඳුරු දෙයෙහි පවත්නා අනියත බව ය.

වසරේ වැඩි කාලයක් වැසි දිය නො ලබන වියලි කලාපයේ දී ගිනිගෙන දැවෙන අවි රශ්මියෙන් හා දාහයෙන් පීඩා විඳින වන්දනා කරුවාට ගනේවැව පුදබිම සැබවින් ම ගත සිත නිවන කෙම් බිමක් වන්නේ එහි තවමත් රළු මිනිසුන් ගේ පොරෝ පහරින් මිදී, සුරැකි ව වෙසෙන තුරු පෙළ නිසා ය. ඇසතු, පඬු, වීර, දං, අඹ,

කොහොඹ, ගල්මොර වැනි වසර සිය ගණන් පැරණි ගහ කොළ ඒ වියලි බිමට සෙවන සදන්නෝ ය. අනේක වෘක්ෂ ලතාදියෙන් මෙන් ම පැරණි පොකුණු , විහාර නටඹුන්, සෙල් පිළිම ආදියෙන් රමණීය වූ මෙම විහාරය අතීතයේ මහ රහතුන් වහන්සේලා වැඩ සිටි පින් බිමෙකැ'යි පැරැන්නෝ අදහති. ජනප්‍රවාදයට අනුව ලක්දිව අවසන් මහරහතන් වහන්සේ ලෙස සැලකෙන **මලියදේව මහරහතන් වහන්සේ** දැදුරු ඔය අසබඩ කටගමු රජමහා විහාරයේ සිට පා ගමනින් වරින් වර මෙහි වැඩම කළ බවත්, උන් වහන්සේ විවේක සුවයෙන් භාවනායෝගී ව වැඩ සිට ආපසු කටගමු විහාරයට වැඩි බවත් කියැ වේ.

කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ දක්නට ඇති පැරණි පුදබිම් අතර ගනේවැව පුරාණ විහාරය සුවිශේෂී වන්නේ එහි ඇති අති පුරාණ විහාර නටඹුන් හෝ සොබා සෞන්දර්යය නිසා ම නො ව එම විහාර වන භූමිය ඇසුරු කොට ගනිමින් නූතනයේ සිදු කෙරෙමින් පවතින්නා වූ පරිසර හිතකාමී සංවර්ධන කටයුතු හා ටෙරාකොටා මාධ්‍යය උපයෝගී කොටගෙන එහි ඉදිකොට ඇති සුවිශේෂී සමාධි බුද්ධ ප්‍රතිමාව ද නිසා ය. මේ ගැන සවිස්තරාත්මක තොරතුරු මෙම කෘතියේ අන් තැනක පළ වේ.

ඓතිහාසික තොරතුරු

ජප්පර නදිය වශයෙන් පාලි රසවාහිනියේ සහ මහා වංශයේ සඳහන් වන දැදුරු ඔය, පුරාණ ත්‍රි සිංහලයේ පිහිටි රටේ කඩඉම් වශයෙන් සඳහන් ය. දැදුරු ඔයත්, මහවැලි ගඟත් මායිම් වූ උතුරු කොටස පිහිටි රට යි. පුරාණ කඩඉම් පොත්වල සඳහන් ව ඇත්තේ “**ශ්‍රී මහා බෝධිය පිහිට වූ හෙයින් පිහිටි රට නම් වන්නේ ය**” යනුවෙනි.

කඩඉම් පොත්වල පිහිටි රටේ කඩඉම් වන ස්ථාන වශයෙන් දැදුරු ඔයේ තොටුපලවල් හෙවත් මංකඩවල් ගැන ලියා වි ඇත්තේ මෙසේ ය. “**දැදුරු ඔය මුහුදට වැටෙන මුතු ශිලාවෙන් මෙපිටත් - කඩිගා තොටෙන් මෙපිටත් - බුදු මුත්තා තොටෙන් මෙපිටත් - කසාවත් තොටෙන් මෙපිටත්**” ආදී වශයෙනි. මෙහි කසාවත් තොට යනුවෙන් සඳහන් ව තිබෙන්නේ වෙනත් පොත්වල ගනේ මංකඩ වශයෙන් සඳහන් වන ගනයා තොට යි. “කසාවත් තොට” යනුවෙන් හඳුන්වා තිබෙන්නේ අනුරාධපුර පොළොන්නරු යුගවල ගනයාව පුරාණ විහාරයෙහි වාසය කළ හික්ෂුන් වහන්සේලා ස්නානය කිරීමට දැදුරු ඔයට පැමිණ කසාවත් හෙවත් සිවුරු මෙම ස්ථානයේ වනා තිබුණු බැවින් ශ්‍රී ජනප්‍රවාදයේ සඳහන් වන්නේ ය.

ගම්පොළ හා මහනුවර යුගයේ මුල් භාගයේ දී ලක්දිව උපසපත් හික්ෂුන් වහන්සේලාගෙන් සිස් වූ බැවින් විහාරස්ථාන පවත්වාගෙන ගොස් ඇත්තේ ගනින්නාන්සේලා නමින් හැඳින් වූ අර්ධ පැවිදි පිරිසෙකි. මෙම ගනින්නාන්සේලා දැදුරු ඔය මංකඩේ දිය නැ නිසා **ගනේ මංකඩ** වී යැයි ද ජනප්‍රවාදයෙහි සඳහන් ය.

මහා වංශයේ සඳහන් වන පරිදි 12 වැනි සියවසේ මහා පරාක්‍රමබාහු රජතුමා දැදුරු ඔය ස්ථාන තුනකින් හරස් කොට වාරිමාර්ග ඉදිකොට තිබේ.

බද දත්තල (බතලගොඩ) සුඝර නිජ්ජර (වත්මන් රිදීබැඳ ඇල) දෝර දත්තික (සෙන්ගල් ඔය) එම ස්ථාන තුන යි. මහා පරාක්‍රමබාහු රජතුමා රිදීබැඳ ඇල කරවා එම ඇල මත්තෙහි පිළිම ගෙයක් ද, වෛත්‍යක් ද, බෝධියක් ද, කර වූ බව මහා වංශයේ සඳහන් ය. පුරාණයෙහි රජ ඇල නමින් ප්‍රකට ව තිබූ එහෙත් දැනට නටඹුන් ව ඇති ඇල ආසන්න වත්මන් රිදීබැඳ ඇල ප්‍රදේශයේ වෙනත් එබඳු ස්ථානයක නටඹුන් නො මැති බැවින් මහා වංශයේ විස්තර කෙරෙන ඉහත කී ස්ථානය ගනයාව පුරාණ විහාරමැයි අනුමාන කළ හැකි ය. එහෙත් මෙම ස්ථානයේ ආසනසර විහාරයක ශිව සිතිය හැකි ගොඩනැගිල්ලක නටඹුන් දක්නට ඇති හෙයින් මෙහි ඉතිහාස කථාව අනුරාධපුර මුල් යුගය දක්වා දිවෙන බව පෙනේ. මහා වංශ විස්තරයට අනුව පලමුවන පැරකුම්බා රජු විසින් පිළිමගෙය, වෛත්‍ය හා බෝධිය පිහිටුවන්නට ඇත්තේ ඒ වනවිටත් පුදබිමක් ව පැවැති ගනයාව පුරාණ විහාරයෙහි වන්නට ඇත.

විහාර භූමියේ පුරාණ නටඹුන් සමහරක්

අනුරාධපුර යුගයේ විහාරාරාම ඉදිකිරීමේ සම්ප්‍රදායෙහි පංචාවාස විහාරාංග (පොහොය ගෙය, පිළිම ගෙය, වෛත්‍ය, බෝධිය, නාග පොකුණ) මෙහි තිබුණු බවට සලකුණු ඇත. දැනට ශේෂ ව ඇති පිළිම ගෙය ගර්භ ගෘහය - අන්තරාලය - මණ්ඩපය - ප්‍රදක්ෂිණා පථය ආදී අංගවලින් සමන්විත ය. හිටි පිළිමයක් තැන්පත් කළ ස්ථානයෙහි පද්ම පීඨය නිදන් හොරුන් විසින් ගලවා ඇත. පද්ම පීඨයට යටින් ගර්භ පාත්‍රා හෙවත් යන්ත්‍ර ගල වලවල් විසිපහක් සහිත ව දක්නට ලැබේ. මෙම වලවල්වල තිබූ නිදන් වස්තු නිදන් හොරුන් විසින් කොල්ල කන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය. මෙහි අඩි 7 ක් පමණ උස් වූ හිටි පිළිමයක ශීර්ෂය හැර සෙසු කොටස් හමු වී ඇත. විහාරයට ඇතුල් වීමට දොරටු දෙකක් දක්නට ඇති අතර කැටයම් රහිත මුරගල් හා කැටයම් සහිත කොරවක් ගල් ද දක්නට ඇත.

මෙම පුරාණ විහාරයෙහි වර්තමාන වෛත්‍යය ඉදිකර ඇති ස්ථානයේ පිහිටි ගල මත ශිලා ලේඛනයක සලකුණු හමුවෙයි. එහෙත් වෛත්‍යය කර්මාන්තය සඳහා නො සැලකිල්ලෙන් ඒ මත සිදු කරන ලද බදාම ඇතීම නිසා එම සෙල් ලිපිය ලේඛන ගත කළ නො හැකි ලෙසින් විනාශ වී ඇත. විහාරස්ථානයට කි.මී. 1 ක් පමණ බටහිර දෙසින් කටාරම් කෙටු ගල් ලෙනක් සහිත ගල් තලාවක් හමුවෙයි. පිහිටි ගල මත ස්වභාවික ගල් පොකුණක් ද, පෙත්මගක සලකුණු ද හමුවෙයි. ඇතැම් තැනෙක විහාර කර්මාන්තය සඳහා ගල් වඩුවන් විසින් දෙපථ කළ එහෙත් භාවිතයට නො ගත් ගල් කුට්ටි ද හමුවෙයි. මෙසේ වත්මන් විහාරස්ථාන භූමියෙන් බොහෝ එපිට තැනින් තැන හමුවන පුරා විද්‍යාත්මක සාධකවලින් කියැවෙන්නේ වර්තමානයේ මෙම විහාරස්ථානය කුඩා බිම් කඩකට සීමා වූවත් අතීතයේ දී විශාල භූමි ප්‍රදේශයක් පුරා පැතිරුණු විහාරාරාම ගොඩනැගිලිවලින් සමන්විත වූ ආරාම සංකීර්ණයක් මෙහි තිබූ බව ය.

වන පෙහෙත් මතු වූ පුදබිම

වසර සිය ගණනක් වන ගහනයෙන් හා කටු කොහොලින් වැසී ගත් මෙම පැරණි පුදබිම පිළිබඳ වර්තමාන කථාව ආරම්භ වන්නේ 70' දශකය ආරම්භයේ දී එහි සිදු කරන ලද එළි පෙහෙලි කිරීම් සමඟ ය. කිරිඳිගල්ලේ රාළහාමි නමින් ප්‍රකට ව සිටි ගම් ප්‍රධානියකු ගේ මෙහෙයවීම යටතේ ඒ වන විටත් "පන්සල් කැලේ" ලෙසින් හඳුනාගෙන තිබූ මෙම භූමියේ පුරාණ නටඹුන් සහිත කොටස 1974 මුල් භාගයේ දී එළි පෙහෙලි කරන ලදී. ඊට නුදුරු තැනෙක හික්ෂුන් වහන්සේ නමකට වැඩ සිටීමට සුදුසු අයුරින් කටුමැටි ගසා සැකසූ තාවකාලික ලැඟුම් ගෙයක් ද ඉදි කරවා එවක ශ්‍රී සෝමාරාමය නමින් ප්‍රසිද්ධ නිකවැරටිය, සමදරාපිටිය විහාරස්ථානයේ අධිපති ව වැඩ විසූ අපවත් වී වදාළ අති පූජ්‍ය වහුමුවේ පාලිත මහා ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේට එහි භාරකාරිත්වය පවරන ලද්දේ ය.

උන්වහන්සේගේත් එහි වත්මන් විහාරාධිපති ශ්‍රී ලංකා රාමඤ්ඤ මහා නිකායේ අනුනායක රාජකීය පණ්ඩිත පූජ්‍යතර ගලපිටියාගම විමලධම්ම නාහිමිපාණන් වහන්සේගේත් ප්‍රිය ශිෂ්‍ය එවක අනුරාධපුර බුද්ධ ශ්‍රාවක ධර්ම පීඨයේ අධ්‍යාපනය ලබමින් සිටි පූජ්‍ය ගලපිටියාගම වජිරවංශ ස්වාමීන් වහන්සේ 1974 වසරේ ඇසල මස පුන් පොහෝ දින මෙහි වැඩම කොට වස් සමාදන් වීමත් සමඟ අනාදිමත් කාලයක් වනයෙන් වැසී, මිනිස් පහසින් තොර වූ මෙම පැරණි පුදබිම ගනේවැව පුරාණ විහාරය නමින් සැදැහැතියන් ගේ වන්දනාව සඳහා සුදුසු පූජ්‍යස්ථානයක් බවට පත්වන්නේ ය.

මිළඟ වස් සමය අවසානයේ සතර පේරුවේ දායක පින්වතුන් විසින් මෙකී විහාරස්ථානය සඟසතු කොට පූජා පත්‍රයකින් සමදරාපිටිය ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේට පවරන ලදී.

පසුව 1976 වසරේ දී විජරත්නාමි නම් බණ දහම දැන උගත් එක් දැනුම් උපාසක මහතෙක් සමදරාපිටිය ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේගේ ආවායඝීත්වයෙන් වැලඹිටියාවේ ධම්මරාම නමින් පැවිදි ව එම වසරේ ම උපසපත් ව භාවනානුයෝගී දිවි පෙවෙතක් ගත කිරීම සඳහා ගනේවැව පුරාණ විහාරයට වැඩම කළහ. එතැන් පටන් වසර විසි පහකට ආසන්න කාලයක් උන්වහන්සේ විහාරස්ථානයේ භාරකාරීත්වය දරමින් විහාර සංවර්ධනයට මෙන් ම ප්‍රදේශවාසීන්ගේ ආධ්‍යාත්මික දියුණුව වෙනුවෙන් ද විශාල මෙහෙවරක් ඉටු කරන ලද්දේ ය. විහාරස්ථානයක මූලික අංග වූ විහාර මන්දිරය, චෛත්‍යය, ධර්ම ශාලාව, සංඝාවාසය ආදී සියලුම ඉදිකිරීම් උන්වහන්සේගේ අනුශාසකත්වයෙන් හා දායක පින්වතුන්ගේ කැපවීමෙන් ඉදි කරවා මෙම නෂ්ටාවශිෂ්ට පැරණි පුදබිම යළි අංග සම්පූර්ණ විහාරස්ථානයක් ලෙස ගොඩනගන ලද්දේ ය. එහෙත් 1999 වසරේ සිදු වූ උන්වහන්සේගේ අපවත් වීමත් සමඟ මෙහි භාරකාරීත්වය දැරීමට තරම් සුදුසු හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් නොමැති වූයෙන් විහාරස්ථානය නැවත අභාවයට යන ලකුණු පහළ වෙද්දී වත්මන් විහාරාධිකාරී ගලපිටියාගම වජිරවංශ ස්වාමීන් වහන්සේ මෙම ස්ථානයේ ඇති පුරාවිද්‍යාත්මක වටිනාකම සැලකිල්ලට ගෙන කලකට හෝ එය ආරක්ෂා කර දීමට ඉදිරිපත් වූහ.

පේරාදෙණිය විශ්ව විද්‍යාලයේ පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ ගෞරව උපාධිධරයකු වන උන්වහන්සේ පුරාවිද්‍යාත්මක දේ කෙරෙහි විශේෂ අවධානයෙන් යුතු ව ඒවා මතු පරපුරට ආරක්ෂාකර දීම සිය වගකීමක් ලෙස සලකා මෙම ස්ථානයේ වගකීම් භාරගන්නට ඉදිරිපත් වූවා විය හැකි ය. නගරයෙන් දුරස් ව පිහිටි, ගමනා ගමන පහසුකම් පමණක් නො ව විදුලිය පවා නොමැති වන ගත පුද බිමක් ආරක්ෂා කරදීමේ වගකීම භාර ගැනීම සැබවින් ම ආත්ම පරිත්‍යාගයකි. අරණ්‍ය වාසි හික්ෂුවකට මෙම වන භූමිය මැනවින්

ගැලපි ගිය ද නාගරික පරිසරයේ හැදුනු වැඩුනු ග්‍රාමවාසී හික්ෂුවකට එය දුෂ්කර අභියෝගයකි. එළඹෙන දුක සැප කුමක් වුව ද ඒ කෙරෙහි උපේක්ෂාවෙන් යුතු ව මෙම විහාරස්ථානයෙහි රැදී සිටිමින් ලෝක සාසන සේවයට කැපවීම ගැන උන් වහන්සේ ප්‍රදේශවාසී බොදු දනන්ගේ ගෞරවයට පාත්‍රවෙති.

නව දැක්මක් හා අලුත් ආරම්භයක්

ගනේවැව පුදබිම “යළි සොයා ගැනීමේ” අසිරිමත් සිදුවීමේ පටන් එහි නව සංවර්ධන යුගයක් ආරම්භ වූ 2001 වසර දක්වා ගත වූ විසිහත් වසරක කාලය තුළ විහාරස්ථානයක් ලෙස හෙමින් සංවර්ධනය වෙමින් තිබුණත්, එය තවමත් පැවතුනේ බාහිර ලෝකයේ අවධානයට බඳුන් නො වූ කුඩා දිළිඳු ග්‍රාමීය පන්සලක් ලෙසිනි. පැරණි නටඹුන් සහිත භූමිය ඇසුරේ ම ඉදි කරන ලද නව විහාරාංග කිහිපයකින් සමන්විත වූ එය කුඩා භූමියකට සීමා වී තිබිණ. විහාරස්ථානය සතු වනභූමිය, අවට ගම් වාසීන් විසින් ඔවුන්ගේ දෛනික අවශ්‍යතා පිරිමසා ගැනීම සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගැනීම නිසා වන පෙන ක්‍රමයෙන් ක්ෂය වෙමින් පැවතිණ. කැළය එළි පෙහෙලි කොට හේන් වගා කිරීමට හුරු වී සිටි දුප්පත් ගැමියාට කැළයේ වටිනාකම කියා දෙන්නට කිසිවකු නො විය.

එහෙත් 2001 වසර අග භාගයේ දී තම පැවදි සහෝදර හිමියන් හමු වීම සඳහා මෙම විහාරස්ථානයට පැමිණි භාතිගම්මන උත්තරානන්ද හිමියෝ මෙම පුණ්‍ය භූමියෙහි ඓතිහාසික උරුමය හා වන පරිසරය කෙරෙහි සිත් අලවා එහි පරිසර සංවර්ධන කටයුතුවලට දායක වීමට ඉදිරිපත් වීම දෙවොපගත සිද්ධියක් වන්නේ ය. පරිසරය කෙරෙහි බෙහෙවින් සංවේදී කලාකරුවකු වූ උත්තරානන්ද ඉතාලියේ දී තම මූර්ති කලා අධ්‍යාපන කටයුතු නිම කොට තමා දැන උගත් දෙයින් උපන් භූමියට ආලෝකයක් විය හැකි කිසියම් නිර්මාණ කටයුත්තකට දායක වීම ගැන සිතමින් සිටි අවධියකි මේ.

මූලික පහසුකම්වලින් පවා තොර වුව ද මෙම හුදකලා භූමිය බෞද්ධ කලා උද්‍යානයක් ගොඩ නැඟීමට සුදුසු බිමෙකැ’යි තීරණය කළ උත්තරානන්ද ඒ වන විට මෙහි විහාරාධිකාරී ධූරයට පත් ව සිටි පූජ්‍ය ගලපිටියාගම වජිරවංශ ස්වාමීන් වහන්සේ සමඟ

එක් ව විහාරස්ථ වන පරිසරය හා මුඩුබිම් ප්‍රදේශය කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් සෞන්දර්යාත්මක වූත්, පරිසර හිතකාමී වූත් සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියකට මුල පිරී ය. එය ගනේවැව පුදබිම සංවර්ධනය පිළිබඳ නව පරිච්ඡේදයක ආරම්භය වන්නේ ය.

මෙතෙක් දඩයක්කරුවන් ගේ හා නීති විරෝධී මත්පැන් නිපදවන්නන් ගේ රජ දහනක් ව තිබූ මෙම වන පරිසරයට ඇතුළු වීම සඳහා ප්‍රවේශ මාර්ගයක් ඉදි කිරීමේ වැදගත්කම සැලකිල්ලට ගත් උත්තරානන්ද සේලා විහාරවාසී ගොල්වාචේ ධම්මකිත්ති ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු ප්‍රදේශවාසීන් කිහිප දෙනෙකු ගේ සහයෝගය ඇති ව කුඩා පෙත් මඟක් ඉදි කිරීම ආරම්භ කරන ලදහ. අන්දර, එරමිනියා, කරඹ, හිගුරු වැනි තියුණු කටු සහිත වැල් ගාල්වලින් වැසී ගත් කැලය තුළ බෙහෙත් පැලෑටි ඇතුළු විවිධ ශාක වර්ග ආරක්ෂා කරගනිමින් වන පෙතට අවම හානිය වන සේ පෙත් මඟක් ඉදි කිරීම සෙමෙන් හා පරිස්සමින් කළ යුතු කාර්යක් විය. ඉදි කෙරෙන පෙත්මග දෙපස වූ කටු ගාල් කපා ඉවත් කොට ශුද්ධ කිරීම අවශ්‍යයෙන් ම කළ යුතු ව තිබිණ. මෙය දුෂ්කර එහෙත් ආශ්වාදජනය කටයුත්තක් වූ බව භාතිගම්මන උත්තරානන්ද හිමියෝ අප සමඟ පැවසූහ. මිකෙලාන්ජෙලෝ බුවොනාරුති නමැති ලෝක ප්‍රකට ඉතාලි ජාතික මූර්ති ශිල්පියා වරක් පැවසුවේ ගල් කුළ තුළ මූර්තිය ඇති බවත් ගලෙහි අනවශ්‍ය කොටස් කපා ඉවත් කොට එය නිදහස් කර ගැනීම පමණක් මූර්ති ශිල්පියා ගේ කාර්යය වන බවත් ය. කටු කොහොලින් වැසී, නැඹි, සිර වී තිබෙන ගසක්, පැලෑටියක් එම කටු කොහොල් පරිස්සමින් ඉවත් කොට නිදහස් කිරීම ද යම් තරමකින් එබඳු කටයුත්තකැ’යි කලාකාර හික්ෂුව අප සමඟ පවසන්නේ ය.

මුඩු බිමට දියවර

විහාරස්ථානයට අයත්, වැඩුණු ගහ කොළින් ශුන්‍ය වූ මුඩුබිම් කොටසෙහි වන රෝපනය මෙම පරිසර ව්‍යාපෘතියේ මූලික අංගයකි. ඉල්ක්, මානා, නිදිකුම්බා වැනි පරිසරයට හානිකර තෘණ වර්ගවලින් පිරුණු මෙම භූමිය, ළඳු කැලෑ ඉතිරි වන සේ ශුද්ධ කොට එහි විහාර වන පරිසරයට උචිත නා, මී, පඬු, වීර, කුඹුක්, කොහොඹ, ඇහැළ, උණ, කිරිපලු, කරද වැනි ආර්ථික හෝග නො වන ශාක රෝපණය ඇරඹින. එහෙත්, වසරේ වැඩි කාලයක් වැසි දිය නො ලබන වියළි පරිසරයෙහි, සිට වූ ගහ කොළ රැක ගැනීම මහත් ගැටළුවක් විය. විහාරස්ථානයේ ස්වාමීන් වහන්සේලා දුර සිට කරින් වතුර ගෙනවුත්, රෝපිත ශාක රැකගැනීමට ගත් උත්සහය ද බොහෝ අවස්ථාවල ප්‍රතිඵල රහිත විය. ශාඛ දහස් ගණනක් සිටුවා, රැක ගැනීමට හැකි වූයේ සියයකට මදක් වැඩි ගණනකි.

වන පෙන කොතරම් සොඳුරු වුව ද ගිම්හනයේ දැවෙන අවි රශ්මියෙන් වැව්, ඇල- දොළ සිඳී ගොස් ගහකොළ ඇතුළු ස්වභාවික පරිසරය ගිනිගෙන දැවෙන්නේ ය. නියං සමයේ ශුෂ්ක පොළොව මත දිය බිඳක් සොයා ඇවිදින වන සතුන් මෙහි සුලබ දසුනකි. වන සතුන්ගේ පවස නිවනු පිණිසත්, පරිසරයේ සිසිල රැකගනු පිණිසත්, මුඩු බිමේ රුක් රෝපණයට දියවර සපයනු පිණිසත් වැසි සමයේ දෝරේ ගලන ජලය එක් රැස් කර තබා ගැනීමට ක්‍රමෝපාය සැකසීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් විය. එහෙයින් වැසි සමයේ පන්සල් බිම උඩාවතින් ගලා යන ලොකු ජල පහරක් හරස් කොට පොකුණක් කරවීම මැනවැයි, කලාකාර භික්ෂුවට අදහසක් පහල විය. ගරු විහාරාධිකාරී ස්වාමීන් වහන්සේගේ ද සහයෝගය ලැබ මින් දොළොස් වසරකට පෙර එනම්, 2004 මුල් භාගයේ දී ප්‍රමාණයෙන් විශාල පොකුණක් ඉදි කරවන ලද්දේ ය. අලංකරණය පිණිස මැද ගස් සහිත කුඩා දූපතක් ඉතිරි වන සේ

පිහිටි පොළොවේ සිට අඩි 8 ක් පමණ ගැඹුරට භාරා ඉදි කරවන ලද මෙම පොකුණ දිගින් අඩි 200ක් හා පළලින් අඩි 110ක් පමණ වේ. පොකුණේ වැඩ නිමවා එහි බැම්මේ පිටත හා හාත්පස රුක් රෝපණය කරන ලදී. වැඩි ගිය තුරු සෙවන සහිත මෙම පරිසරය, අද ගනේවැව පුදබිම නැරඹීමට එන සැදැහැවතුන් ගේ නෙත් සිත් සනහන සොඳුරු දසුනකි.

අපතේ යන වැසි ජලය ආරක්ෂා කර ගැනීමේ වැඩ පිළිවෙල ඉදිරියට ගෙන යමින් 2007 වසර මැද භාගයේ දී පඬුවස් නුවර පුරාවිද්‍යා කායඝාලයේ දැනුවත්භාවය මත විහාරස්ථාන භූමියේ ඉදිරිපස ඇති පැරණි පොකුණ සංවර්ධනය කිරීමට පියවර ගැනිණ. පොකුණ භාරා මඩ ඉවත් කොට වට බැම්ම පළල් කොට තණ පිඩිලි අල්ලා සකස් කරන ලදී. 2008 වසරේ කැලය තුළ කුඩා ගල් පොකුණක් ඉදි කරන ලද අතර විහාරස්ථාන පරිශ්‍රයේ සිට නළ මගින් ජලය ගෙනවුත් පොකුණ පිරවීමට කටයුතු කෙරිණ. ඒ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේ සිට වූ ශාක නඩත්තු කිරීමට මෙමගින් ජලය සපයා ගැනීමත් පරිසර අලංකරණයත් මෙහි අරමුණ විය. මෙම ජල ව්‍යාපෘති අතර ප්‍රධාන හා අවසාන ව්‍යාපෘතිය වන්නේ 2009 වසරේ මුල් කාර්තුවේ දී විහාර භූමියේ දකුණු පස මුඩුබිම් කොටස එළි පෙහෙළි කර ඉදි කරන ලද කුඩා වැව යි. වැසි සමයේ මෙම පහත් බිම ඔස්සේ ගලා යන ප්‍රධාන දිය මං කිහිපයක් හරස් කොට එම ජලය ගබඩා කර ගැනීමට තනන ලද මෙම කුඩා වැව වර්ග අඩි 18,000 ක පමණ වපසරියකින් යුක්ත ය.

ජල තාක්ෂණය පිළිබඳ පැරණි ගැමියන්ගේ දැනුම ද උපයෝගී කර ගනිමින් හානිගම්මන උත්තරානන්ද හිමියන් විසින් මෙම ජල ව්‍යාපෘති සැලසුම් කරන ලද අතර මේ සඳහා යොදා ගත් යන්ත්‍රෝපකරණ හා මිනිස් ශ්‍රමය වෙනුවෙන් වැය වූ සියලු බරපැන උන්වහන්සේ විසින් දරන ලදී. බැම් තහවුරු කිරීම සඳහා පිඩිලි ඇල්ලීම ආදී කටයුතු ගරුතර විහාරාධිකාරී ස්වාමීන් වහන්සේ ගේ

සහභාගීත්වයෙන් විහාරස්ථානයේ දායක පින්වතුන් හා දිවුල්ලාව පාසලේ විදුහල්පතිතුමා ඇතුළු ගුරු සිසු දෙපිරිස ගේ ශ්‍රම දායකත්වයෙන් සිදු කරන ලදී.

මෙම වැව් පොකුණුවල ජලයෙන් දියවර ලබා පෝෂණය ලැබූ රෝපිත ගහ කොළ දැන් අතුපතර විහිදා වැඩුණු වෘක්ෂයෝ ය. මින් දස වසකට පෙර කටු කොහොළින් ගැවසී ශුෂ්ක මුඩු බිමක් ව පැවති මේ බිම් කඩ දැන් සොඳුරු වන බිමක් බවට පත්වෙමින් තිබේ. හෙට දවසේ ගනේවැව පුදබිමේ සෑම බිම් අඟලක් ම ඔබට සෙවන හා සුවඳ දෙන නෙක තුරුලතාවන් ගෙන් පිරී සිත නිවන වන උයනක් වන බව නිසැක ය.

විහාර මුඩු බිම් ප්‍රදේශය තුල ඉදිකරන ලද වැව් පොකුණු

මැටියෙන් තැනූ බුදුරුව.

ලාංකික ප්‍රතිමා කලාවේ සන්දිස්ථානයක් සනිටුහන් කෙරෙන සුවිශේෂී බුද්ධ ප්‍රතිමාවක් ද ගනේවැව පුරාණ විහාර පරිශ්‍රය තුළ ඉදිකොට ඇත. මෙය ටෙරාකොටා මාධ්‍යය උපයෝගී කොටගෙන ඉදි කෙරෙන සමාධි බුද්ධ ප්‍රතිමාවකි. ටෙරාකොටා යනු පුළුස්සන ලද මැටි යන තේරුමයි. මෙම මාධ්‍යයෙන් ලංකාවේ ඉදි වූ පළමු බුද්ධ ප්‍රතිමාව ලෙස එය සැලකෙයි.

ඓතිහාසික යුගයේ සිට ම මැටි බහුල වශයෙන් භාවිතා වූයේ කුඹුල් කර්මාන්තය උදෙසාය. මැටියෙන් තැනූ කුඩා කුඩා ප්‍රමාණයේ මිනිස් හිස් වැනි දෑ පුරා විද්‍යා කැනීම්වලින් හමු වී ඇතත් විශාල ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිමා ආදිය සඳහා මැටි භාවිතා කළ බවට ඓතිහාසික තොරතුරු කිසිවක් ලංකාවේ හමු වී නැත.

මැටියෙන් බුදු පිළිමයක් හඳුනවා'යි කී විට එය 'මැටි' වැඩක් ලෙස බැහැර කරන්නෝ ද සිටිති. මැටි යනු පහසුවෙන් සපයා ගත හැකි, හැසිරවීමට පහසු අමුද්‍රව්‍යයක් වීම ඊට හේතුව විය හැකි ය. එහෙයින් ඓතිහාසික යුගයේ පටන් ම මැටි නිර්මාණකරණය සැලකුනේ "දුප්පතුන්ගේ කලා කර්මාන්තය" ලෙසිනි. කළුගල්, කිරිගරුඩ, ලෝකඩ, ඇත්දත් වැනි දෑ සමඟ සසඳන විට මැටි යනු සුලභ, වටිනාකමින් අඩු අමුද්‍රව්‍යයක් බව සැබෑ ය. ඒ නිසා ම කලා විචාරකයන් හා රසිකයන් මැටි ආශ්‍රිත නිර්මාණවලට වැඩි වටිනාකමක් දීමට පෙළඹුනේ නැත. එහෙත් ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයේ සිට අද දක්වා ම නිර්මාණකරුවන් අතින් මැටි පිඩ ගිළිහුනේ නැත. මිනිස් ශිෂ්ටාචාරයේ යටගියාව පිළිබඳ තොරතුරු සොයන පුරාවිද්‍යාඥයාට මැටි නිර්මාණ තරම් වෙනත් කිසිදු භාණ්ඩයක් පිහිට වූයේ නැත. ඊට හේතුව හොඳින් පුළුස්සා ගත් මැටි භාණ්ඩ හෝ මිනිස් රූප, දේව රූප වැනි මැටි ආශ්‍රිත අනෙකුත් නිර්මාණ කාලයේ හා පරිසරයේ වෙනස්කම්වලට

ඔරොත්තු දෙමින් පැවතීමේ හැකියාව යි. ඒවා පහසුවෙන් බිඳෙන සුළු වුව ද ඉක්මන් දිරායාමක් සිදු නොවේ. ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයේ මිනිසාගේ ජන ආගම්, ඇඳහිලි, විශ්වාස පිළිබඳ තොරතුරු සොයා ගැනුණේ ඔවුන් තැනූ මැටි නිර්මාණ ඇසුරින් බව අප අමතක නො කළ යුතු ය.

කෙසේ වුවත් එදාට වැඩි වටිනාකමක් අද මැටි ආශ්‍රිත නිර්මාණවලට ලැබී තිබේ. නූතනයේ කලා නිර්මාණයක වටිනාකම තක්සේරු කෙරෙන්නේ භාවිතා කරන අමුද්‍රව්‍යයේ වටිනාකම සලකා නො ව එයින් ප්‍රකාශ වන අදහස හා එහි නිර්මාණාත්මක බව සලකා ගෙන ය.

නිර්මාණකරණයේ දී අමුද්‍රව්‍යයක් ලෙස මැටි හැසිරවීම පහසු වුව ද වියලීමේ දී හා පිළිස්සීමේ දී සිදුවන වෙනස්කම් නිර්මාණකරුවාට පාලනය කිරීමට අපහසු ය. ප්‍රමාණයෙන් විශාල නිර්මාණයක දී මැටිවල මෘදු බව ම මැටි පදාස ගැලවී වැටීම වැනි සංකීර්ණ ගැටළු මතු කරයි. ඒකකයක් වශයෙන් සාදා පුළුස්සනු ලබන මැටි නිර්මාණයකට වඩා කොටස් පුරුද්දා කෙරෙන විශාල ප්‍රමාණයේ බද්ධ නිර්මාණයක දී සංකීර්ණ ගැටළු රාශියක ට නිර්මාණකරුවාට මුහුණ දීමට සිදුවෙයි. ප්‍රමාණයෙන් විශාල මැටි නිර්මාණයක් සෑදීමට ඇති එක ම ක්‍රමය වන්නේ එය කොටස් වශයෙන් වෙන් කොට පුළුස්සා නැවත පිරිද්දීමයි. එහෙත් වියලීමේ දී හෝ පෝරණුවේ දමා පිළිස්සීමේ දී එක් කොටසක නැත්නම් කොටස් කිහිපයක සිදුවන ඇඟරීම්, හැකිලීම් හෝ පුපුරායාම් ආදී පාලනය කළ නො හැකි හේතූන් නිසා ඇතැම් විට මුළු නිර්මාණය ම ඉවත දැමීමේ අවදානමට මුහුණ දෙන්නට කලාකරුවාට සිදු වෙයි. මෙහි දී මැටිවල වැලි සංයුතිය, තෙතමනය, පොරණුවේ උෂ්ණත්වය ආදී තාක්ෂණික කරුණු පිළිබඳ ව ඔහුගේ අවබෝධය හා පළපුරුද්ද අනුව අවදානම අඩුකර ගැනීමට අවස්ථාව සැලසෙයි.

ගනේවැව පුරාණ විහාර පරිශ්‍රයේ ඉදි වූ ටෙරාකොටා සම්බුද්ධ ප්‍රතිමාව කොටස් වශයෙන් නිමවා පිළිස්සීමෙන් පසු ව ඒ ඒ කොටස් එකිනෙක පිරිද්දීමෙන් කරන ලද බද්ධ නිර්මාණයකි. මෙහි ආසනය හැර ප්‍රතිමාවේ උස අඩි 7 කි. එය විශාලත්වයෙන් අනුරාධපුර මහමෙව්නාවේ සමාධි පිළිමයට සමාන ය. ලංකාවේ විහාරස්ථානවල තරඟයට මෙන් එකිනෙකා පරයා ඉදිකෙරන අති විශාල බුද්ධ ප්‍රතිමා සමඟ සසඳන කල මෙය සැබවින් ම කුඩා නිර්මාණයකි. එහෙත් එය ටෙරාකොටා මාධ්‍ය භාවිතා කරමින් ලංකාවේ ඉදිකෙරෙන පළමු හා එකම ප්‍රතිමා නිර්මාණය යි. මෙහි දී කලාකරුවාට අවශ්‍ය වූයේ ගුණාත්මක වශයෙන් උසස් නිර්මාණයක් කිරීම මිස විශාලත්වයෙන් වැඩි තවත් බුදු පිළිමයක් තැනීම නො වේ. ලංකාවේ ඉදිකෙරෙන සාම්ප්‍රදායික ප්‍රතිමාවලට හෝ අනු රූ වලට වඩා මෙම ප්‍රතිමාව යම් තරමකින් වෙනස් වන්නේ භාවිත අමුද්‍රව්‍ය මෙන් ම ප්‍රතිමාවේ මුර්තිමය ලක්ෂණ මතුකර ගැනීමට කලාකරුවා දරන ලද උත්සාහය ද නිසා ය.

මෙම බුදුරුව නිමවා ඇත්තේ සැබෑ බුදුන් වහන්සේ ගේ සරල වාමි පැවැත් ම කෙරෙහි ගෞරවණීය අවධානයෙන් යුතුව ය. නෙළුම් මල වෙනුවට සඟල සිවුර මත වැඩ හිදින මෙම බුදුන් වහන්සේ වීරාසන ඉරියව්වෙන් නිරූපිත ය. රැළිවලින් තොර සිවුර බුදු සිරුර සමඟ සුසංගත වන අයුරින් නිමවා තිබේ. මෙයින් ප්‍රතිමාවේ ඒකාබද්ධතාවය මැනවින් ආරක්ෂා වී තිබේ. මෙහි දී කාලාකරුවා සාරානාත් බුද්ධ ප්‍රතිමාවෙන් හා අනුරාධපුර සමාධි ප්‍රතිමාවෙන් යම් ආභාෂයක් ලබන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය.

මෙම බුද්ධ ප්‍රතිමාව බැතිමතුන් ගේ වන්දනාව සඳහා ඉදි කෙරෙන තවත් එක් බුදු පිළිමයකට වඩා කලා කෘතියක් ලෙසින් අවධානයට ලක්විය යුතු සුවිශේෂී නිර්මාණයකි.

විහාරස්ථ ඵලිමහන් භූමියේ තුරුලතා සහිත නිදහස් පරිසරයක විවෘත ශෛලමය මණ්ඩපයක මැටි පුවරුවලින් පමණක්

ආවරණික සරල ආසනයක් මත බුදුන් වහන්සේ සමාධි සුවයෙන් වැඩ හිදින අයුරින් මෙම ප්‍රතිමාව නිර්මාණය වී ඇත. මණ්ඩපය සමග ඒ වටා ඉදි කර ඇති සලපතල මඬව වර්ග අඩි 1800 කින් යුක්ත ය. විවිධ ප්‍රමාණයෙන් විවිධ හැඩයෙන් හා වර්ණයෙන් යුතු සහ කථගල් කුට්ටි භාවිතා කරමින් ඉදි කරන ලද මෙම ප්‍රතිමා මණ්ඩපය සහිත සලපතල මඬව මොසැයික් කලා ක්‍රමය අනුගමනය කරමින් නිර්මාණය වූවකි. සලපතල මඬවේ සිට දිවෙන අඩි 7 ක පලලින් හා අඩි 125 ක දිගින් යුත් පෙත්මග ද උඩ මඬවට නගින පඩි පෙළ, කොරවක් ගල් දෙපස බැමි ද විවිධ වර්ණ ගල් පතුරු පුරුද්දා කරන ලද ඒවා ය.

මෙම පූජා භූමියේ ඉදිකර ඇති බුදුරුව ද ඇතුළු අනෙකුත් සියලු ඉදිකිරීම්වල සුවිශේෂීතාවය වන්නේ ඒ සියල්ලෙහි මතුවන සරල හා වාමිබව යි. සාම්ප්‍රදායික විහාර ඉදිකිරීම්වල දක්නට ලැබෙන විසිතුරු එහෙත් ඒකාකාරී බවින් මිදී බුදු දහමේ පැහැනන සරල අපිස් බව මුල්කොටගත් නව නිර්මාණ සම්ප්‍රදායක් කෙරෙහි නිර්මාණ ශිල්පියා අවධානය යොමුකොට ඇති බව පෙනේ. මෙහි සියලු ඉදිකිරීම් පරිසරය කෙරෙහි මහත් සැලකිල්ලෙන් යුතු ව සිදු කරන ලද ඒවා ය. ගහකොළ මෙම පූජා භූමියේ අත්‍යවශ්‍ය අංගයෝ ය. බුදුරුව තැනීම කෙරෙහි කලාකරුවා දැක් වූ සැලකිල්ලට නොඅඩු සැලකිල්ලක් මෙහි රුක් රෝපණය කෙරෙහි ද දක්වා ඇතැයි හැඟේ. පරිස්සමින් තෝරාගත් ගහකොළ ඒවාට අවශ්‍ය අවකාශය කෙරෙහි ද සැලකිලිමත් වෙමින් රෝපණය කොට ඇත්තේ ය.

හෙට දිනයේ මෙම තුරු සෙවනේ, බුදු රදුන් පෙනෙන මානයේ බවුන් වඩන යෝගී යෝගිනීන්, සිතෙන් මවාගනිමින් රුක් රෝපනයෙහි යෙදුනු බව කලාකාර හික්ෂුව අප සමඟ පවසන්නේ ය.

පිළිස්සීම සඳහා සූදානම් කරනලද ප්‍රතිමාවේ කොටස් කිහිපයක්

ටෙරාකොටා සමාධි බුදුරුව තැනූ කලාකරුවා

ගනේවැව පුරාණ විහාර පරිශ්‍රයේ නිර්මාණය කර ඇති ටෙරාකොටා සමාධි බුදුරුව සහිත ප්‍රතිමා ගෙයත්, සලපතල මළුව සහිත පූජා භූමියත් චිත්‍ර හා මූර්ති ශිල්පී භාතිගම්මන උත්තරානන්ද හිමියන් ගේ සැලසුම් කරණයෙන් හා නිර්මාණ දායකත්වයෙන් ඉදිවී ඇත්තේ ය.

උත්චනන්සේ ඉතාලියේ ෆ්ලොරන්ස් (Florence) නුවර චෙන්ත්‍රො ආවේ (Centro Ave) කලායතනයේ ටෙරාකොටා මූර්ති නිර්මාණකරණය ගැන වසර දෙකක පුහුණුව ලබා පසුව මිලානෝ නගරයේ රජයේ ලලිත කලා ඇකඩමිය හෙවත් පසුව විශ්ව විද්‍යාලයක් බවට පත් වූ BRERA සෞන්දර්ය ආයතනයේ මූර්ති කලාව හා බටහිර කලා ඉතිහාසය හැදෑරූ හිමි නමකි.

මින් වසර කිහිපයකට පෙර ඉරිදා දිවයින සංග්‍රහයේ “පැරිසියේ සිට ලියමි” නමින් මා ලියූ තරු ලිපි සංග්‍රහයේ මෙම කලාකරුවා පිළිබඳ ව ලිපියක් පළ කළෙමි. එහි මාතෘකාව වූයේ “රට නො හඳුනන ලෝකය හඳුනන කලාකරුවා” යන්න ය.

මෙම ලිපිය ලියා කලක් ගත වී ඇතත් එහි අඩංගු කරුණු අදටත් එක සේ වලංගු වන බැවින් අපගේ කලාකරුවාණන් ට ගෞරවයක් වනු පිණිස ඉහත කී ලිපිය නැවත මෙහි පළකිරීමට අවසර පතමි.

රට නොහඳුනන ලෝකය හඳුනන කලාකරුවා

මීට වසරකට පෙර NEWS VEEK සඟරාව ලෝක ප්‍රකට චිත්‍ර ශිල්පීන් දෙදෙනෙකු වන MARC SHAGALL මාර්ක් ෂගාල් සහ REUVEN RUBIN රොයිවන් රුබින් ගේ චිත්‍ර දෙකක් සහ අපගේ චිත්‍ර හා මූර්ති ශිල්පියෙකු ගේ මූර්තියක් පළකර තිබුණි. සමහරවිට අපේ ශිල්පියකුට එම සඟරාවේ එවන් අවස්ථාවක් ලැබුණු පළමු වන වාරය මෙය වියහැකි ය.

පැරිසියේ සිට ලියමි තීරුවෙන් මේ දක්වාම ශ්‍රී ලාංකිකයකු ගැන

ලියන්නට අවස්ථාවක් උදාවූයේ නැත. එහෙත් අද එම මොහොත උදා වී ඇත. සැප්තැම්බර් මස අට වැනිදා පටන් ජර්මනියේ බොන් නුවර STATT BIBLIOTHEQUE නම් වන පුස්තකාලයේ දී අප කතා කරන මෙම ශිල්පියා ගේ ප්‍රදර්ශනයක් පැවැත්වෙයි. මෙම උසස් චිත්‍ර, මූර්ති ශිල්පියා සහ කවියා ස්ථිර වශයෙන් ම මෙම ලිපිය ලිවීම ගැන මට දොස් කියන බව මම දනිමි. එහෙත් යුතුකමක් වශයෙන් සලසා මෙය ලියන්නට තීරණය කළෙමි. මෙය ලිවීම පමා වීමට හේතුව ද මා එම යෝජනාව ගෙනෙන හැම වාරයකම එතුමා තරයේ ඊට විරුද්ධත්වය පළ කිරීමයි. මා කතා කරන මෙම ශිල්පියා යුරෝපයේ රටවල් කිහිපයක ම චිත්‍ර හා මූර්ති ප්‍රදර්ශන රාශියක් පවත්වා ඇති අතර එතුමා ගැන සඟරා පුවත්පත් ගණනාවක ලිපි පළ වී ඇත්තේ ය. (එම ලිපි වලින් කිහිපයක් වත් එම ශිල්පියා කියවා තිබේ දැයි සැක සහිත ය)

වරක් ජර්මනියේ නගරයක දී එම ශිල්පියා ගේ ප්‍රදර්ශනයකට සහභාගි වීමට අප ද ගිය අවස්ථාවක දී තරුණ යුවළක් මුණ ගැසුණි. එම නව යුවළ තම මඟුල් මුද්දේ ලාංඡනය වශයෙන් කොටාගෙන නිබුණේ අප කතා කරන මෙම ශිල්පියා ගේ චිත්‍රයකි ! ජර්මනියේ ප්‍රකට ප්‍රකාශන ආයතනයක් මගින් 2000 වසර සඳහා ඉතා ලස්සන දින දර්ශනයක් නිකුත් කරන ලද්දේ ය. ඒ සඳහා මහාද්වීප පහේ ම චිත්‍ර ශිල්පීන් ගණනාවක් අතරින් තෝරා ගන්නා ලද්දේ අපගේ මෙම ශිල්පියා ය. මා හඳුනන ප්‍රංශ ජාතිකයන් කිහිපදෙනෙක් ම එම කැලැන්ඩරයේ චිත්‍ර රාමුකර තම බිත්තිවල එල්ලාගෙන සිටිති.

මෙම ශිල්පියාගේ පළමු විදේශීය ප්‍රදර්ශනය පවත්වන ලද්දේ ඉතාලියේ ය. අනතුරුව ප්‍රංශයේ දී එක් ප්‍රදර්ශනයක් කරන ලදී. ජර්මනියේ දැනට ප්‍රදර්ශන දහයකට වැඩි ප්‍රමාණයක් පවත්වා ඇත. ලංකාවේ ද ප්‍රදර්ශන දෙකක් පවත්වන ලද අතර ඉන් එකක් විවෘත කරන ලද්දේ අභාවප්‍රාප්ත මහාදුරු සරච්චන්ද්‍රයන් විසිනි.

නිකවැරටිය ප්‍රදේශයේ ගමක උපන් මෙම ශිල්පියා හා මෙම තීරු ලිපි රචකයා සහ තවත් කෙනෙක් එකතුව අසුව දශකයේ අග භාගයේදී විනිවිද නමින් මානව හිමිකම් පිළිබඳ සඟරාවක් සංස්කරණය කරන ලද්දේ ය. එම සඟරාවේ මුල් පිට චිත්‍රයක් අග පිටේ කවියත් සැකසුනේ මෙම ශිල්පියාගේ දැනිනි. එසේ එම ශිල්පියා විනිවිද සඳහා ලියූ කවි වලින් කිහිපයක් උපුටා දක්වන්නට අවසර දෙන්න.

අපි කියමු දූවිඩ සගයන්ට නැවතත්

අපේ නෑ හිතක් වෙන් වෙන්ට නුබලාගෙන්

නුබලාගේ ධෛර්යය පුද්ගලයා!

ඒත් එය දේශයේ විමුක්තිය පතා විය යුතුයි යාළුවේ

බෙදී වෙන් වෙන්වන නම් කිමද එල මේ සටනින්

මව් බිමේ නාමයෙන් එරෙහිය අප එයට

එක් වන්නට මිස

අත්වැල් බැඳගන්නට මිස

වැලඳ ගන්නට මිස උනුනුත්

සටන් නොවැඩිය අපි යාළුවේ

අප පළමු විනිවිද සංස්කරණය කරන කාලයේ ගුරුවරුන් වශයෙන් අප ලැබූ චේතනයෙන් වැඩි කොටසක් ඒ සඳහා වැය කළ බවද මේ මෙහෙයෙන් සදහන් කිරීමට සිතෙයි. එකල සමහර දින වල විනිවිද මුදුණාලයට යාමට බස් ගාස්තුව වත් සොයා ගැනීමට නොහැකිව අප කරදර වූ හැටි සිහිවන විට අද ඒ පිළිබඳව හිතට මහත් සතුටක් දැනේ.

අපේ චිත්‍ර හා මූර්ති ශිල්පියා සහ මෙම ලියුම් කරු 1986 දී ලංකාවෙන් බැහැරව ගියහ. (එකල ඇත්ත පත්තරයේ කතූ වැකියේ දෙදෙනාම CIA සංවිධානය මගින් බිලි බා ගත් බව ලියා තිබුණි.)

එම ශිල්පියා ඉතාලියේ දී මූර්ති කලාව පිළිබඳ ප්‍රසිද්ධ කලායතනයක උපාධියක් කලේය. ඒ මූර්ති කලාව සහ අධ්‍යාත්මික වාදය (SURREALISM) සම්බන්ධයෙනි. ඒ සඳහා එතුමා ඉදිරිපත් කළ නිබන්ධනයට පළමු පෙළ සාමාර්ථයක් හිමි විය. තම උපාධිය උදෙසා ගලෙන් නෙලූ මිල කළ නොහැකි බුද්ධ ශීර්ෂයක් විය. භාවනාව සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගැනීම පිණිස එතුමෝ එය මට පිදුහ. මෙය ලියන මොහොතේ ඒ මනහර බුදුහිස මා ඉදිරියෙන් වැඩ සිටිමින් මට ශක්තිය ලබා දෙයි. ඊට අමතරව මාගේ කුටියේ බිත්තිය මත රූපියල් වලින් මිල කළ නොහැකි (කලා කෘතියක් මිල කල හැක්කේ කෙසේද) එතුමන් ගේ අගනා කෘතියක් වෙයි.

ස්වකීය පවුලේ කිසිම කලා කාරයකු නොමැති අතර එතුමන් තම පළමු ප්‍රදර්ශනය පවත්වද්දී කිසිම ක්‍රමික කලා අධ්‍යාපනයක් ලබා නොතිබුණි. මෙය ද්‍රව්‍ය වාදීන් කියන ලෙස අහම්බයක්ද නොමැති නම් කිසියම් පූර්ව ජන්මයක් හා සම්බන්ධ වූවක්ද?

මා ප්‍රංශයේ සිටියදී බෙහෝ අවස්ථා වලදී එතුමන් හමු වන්නට ඉතාලියට යාමේ පුරුද්දක් විය. සමහර කාල වලදී මම එතුමන් සමග මාස ගනන් ගත කළෙමි. අප දෙදෙනා සමාන ගමන් මගක ගමන් කර තිබූ අතර අප දෙදෙනාගේ එම ගමන් මග වෙනස් වීමද එකම කාලයකදී සිදු

විය. අප දෙදෙනා එකෙක් පැළඳගෙන සිටි රතු කන්නාඩි ඉවත් කර ලෝකය බලන්නට පටන් ගතිමු. අපි පැය ගණන් දර්ශනය පිළිබඳව කථා කළෙමු. එතුමා මාගේ අධ්‍යාත්මික ගමන් සගයා ය. අපි පැය ගනන් එකට භාවනා කළෙමු. ඉතාලියේ වන උයන් වල පවා සැරිසැරුවෙමු. ලංකාවේ ඉංග්‍රීසීන් නෙදැන සිටි එතුමෝ ඉතාලි බසින් තම උපාධි නිබන්ධනය ඉදිරිපත් කළ අතර ඉංග්‍රීසිය ද ඉතා හොඳින් භාවිතා කරති.

මා මෙතෙක් චේලා ඔබට හඳුන්වාදීමට සැරසුනේ පූජ්‍ය භාතිගම්මන උත්තරානන්ද නම් වන යතිවරයා ය.

අසූ ගණන්වල ඉරිදා දිවයිනේ කවි පිටුව බොහෝ වාර වල ඒ හිමියන්ගේ කවියකින් සැරසුන බව බෝහෝ අයගේ මතකයේ ඇතැයි සිතමි.

මෙම ලිපිය අවසන් කරන්නට මහගම සේකර ගේ ප්‍රබුද්ධ වෙන ඔබ කැඳවා ගෙන යාමට අවසර දෙන්න.

මවනා විඳිනා ශක්තිය රසිකත්වය
මුහුකුරා ගිය රසිකයා හට
නොරිසි වෙයි නොසියුම් කලා කෘති
උසස්තම නිර්මාණයෙන් මිස
එවිට රසයක් ඔහුට නොලැබෙයි
ඒ ශක්තිය උපරිම තලයට පත් වීට
කලා නිර්මාණයත්
කලා රසයත්
දෙකම ඔහු අත් හරී
කලාව බොලඳ දෙයකි
එවිට ඔහුට හැඟෙයි
කලාව බොලඳ දෙයකි
ඒ නිසා එය බැහැර කරයි

අප උක්ත කලාකරුවා එම තත්වයට ම හෝ ඊට ආසන්න තත්වයකට පත්වී සිටිත් දැයි මම බෙහෝ වර කල්පනා කළෙමි. එතුමෝ නිමැවීම කෙරෙහි උදාසීනතාව ප්‍රසිද්ධිය පිළිබඳව කිසිදු ආශාවකින් තොරය. අමෙරිකාවේ, ජපානයේ ප්‍රදර්ශන පැවැත්වීමට ඇරයුම් ඇතද ඒ ගැන කිසිදු අනන්දුවක් නැත. මගේ ආධ්‍යාත්මික ගමන් සගයාට හෘදයාංගම ආචාරය පුදමි.

ටෙරාකොටා සමාධි බුදුරුව, ප්‍රතිමා ගෘහය හා පූජා භූමිය
ඉදිකිරීම පිළිබඳ ඡායාරූප සටහන්

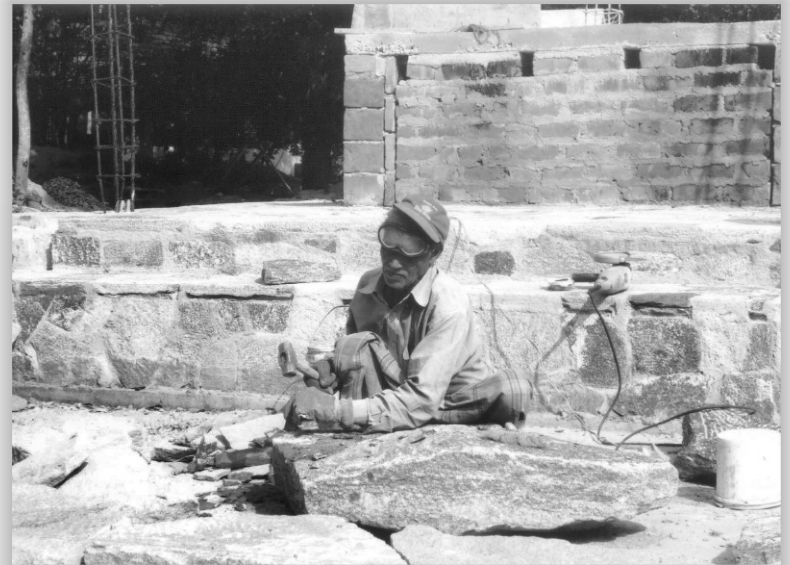
ටෙරාකොටා බුද්ධ ප්‍රතිමාව සඳහා මූලික ආකෘතිය සකසමින්

ප්‍රතිමා කොටස් බද්ධ කිරීම

අවසන් අඳියරේ කටයුතු නිමකිරීම

සලපතල මළුව සඳහා ගල් සැකසීම

අභිනව පුජා භූමිය සංවර්ධනය කිරීම

ගලින් කෙරෙන නිමවුම් කටයුතු

අභිනව පුජා භූමිය නිමවීම

සලපතල මළුව සහිත ප්‍රතිමා ගෙය

ප්‍රතිමා ගෙය දක්වා දිවෙන අඩි 125ක් දිගින් යුත් පෙත් මග